

Aan de leden van de Vaste Commissie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag: 20 Oktober 2021

Betreft:

Referentie: LCR 21-0051/KS/PvL/AA

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Wij zijn blij met de mogelijkheid die u ons biedt om gehoord te worden in deze belangrijke discussie over het realiseren van inkomensbescherming in Nederland en het bieden van een vangnet/ondersteuning voor mensen die om verschillende redenen steun verdienen. Door de inbreng van cliëntenorganisaties te vragen bij het ronde tafelgesprek krijgt u het perspectief van cliëntenorganisaties (CCUWV, KARSVB) binnen uitvoeringsorganisaties én vanuit de Landelijke Cliëntenraad (LCR) een perspectief op het systeem van sociale zekerheid.

U heeft de LCR twee vragen gesteld

1. Welke problemen en knelpunten ervaren uitvoeringsorganisaties bij de toepassing van wet- en regelgeving?
2. Wat hebben uitvoeringsorganisaties van de Tweede Kamer nodig om een goede uitvoering van wet- en regelgeving mogelijk te maken?

Uw verzoek om reflectie in een ronde tafelgesprek op de knelpunten in wet- en regelgeving en de rol van de Kamer is bij mijn weten het eerste verzoek met deze vraagstelling. In dit verzoek lezen wij de wens om het 'leervermogen' van de kamer te vergroten. Daarmee hebben we nog geen oplossing bereikt, maar markeert dit wel een belangrijk begin.

De knelpunten die beschreven staan in de brieven van UWV en SVB zijn herkenbaar voor de cliënten en de organisaties binnen de Landelijke Cliëntenraad. In de position papers van de CCUWV en de KAR SVB kunt u lezen hoe lidorganisaties in dialoog met de uitvoering vorm en inhoud geven aan cliëntenparticipatie. De LCR trekt op dossiers gelijk op met CCUWV en KAR SVB om de signalen te ondersteunen en te versterken. Daar waar een oplossing uitblijft of mogelijk is op het niveau van uitvoeringsorganisaties brengen we het signaal naar het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en informeren wij uw kamer. Dit laatste als het om een probleem gaat waarbij burgers ook de Tweede Kamer hebben opgezocht om hun signaal af te geven.

Het uitzoeken van de complexe leefwereld van burgers is vaak tijdrovend

Het uitzoeken van casussen van de soms complexe leefwereld van burgers is vaak ingewikkeld en tijdrovend. Voor een goed beeld van waar het misloopt in de uitvoering bij wet- en regelgeving is dit echter van cruciaal belang. Alleen met een grondige analyse en inventarisatie van de leefwereld van burgers en ervaren knelpunten is een goede dialoog over oplossingen mogelijk. De LCR heeft zich de afgelopen jaren gespecialiseerd in het ophalen en analyseren van deze signalen. Ook via onze sociale media nodigen wij burgers uit om samen met ons analyses te maken. Veel burgers geven ons dit vertrouwen, waarvoor wij hen dankbaar zijn. Deze signalen worden versterkt en nóg waardevoller gecombineerd met de expertise in de cliëntenraden en belangengroepen.

LCR 21-0051/KS/PvL/AA

1

In de driehoek ministerie, Tweede Kamer en uitvoering is dat onze toegevoegde waarde. Wij zetten ons dagelijks in om deze rol op een innovatieve manier nog beter in te vullen.

Schurende regels en bepalingen in wetten

Bij knelpunten gaat het om schurende regels en bepalingen in wetten die cliënten ervaren bij dienstverlening vanuit de (lokale) overheid of uitvoeringsorganisaties. De knelpunten laten zien dat uitsluiting van de (doelstellingen) van de sociale zekerheid op serieuze schaal plaatsvindt. Vanuit cliëntperspectief zijn er drie categorieën knelpunten te benoemen van burgers die zich wenden tot de LCR:

1. Burgers worden ondersteund, maar ondersteuning draagt onvoldoende bij aan bestaanszekerheid en leidt soms tot marginalisering van de burger (zeker bij samenloop uitkering en werk). Hier stapelen de wetten en regels zich op bij burgers. Dit leidt ertoe dat de burger hoge administratieve lasten ervaart en in ruil daarvoor wordt gemarginaliseerd (Zie: onderzoek Verrekening van inkomsten, kostendelersnorm, eigen bijdragen, toeslagen, POK, heffingen en accijnzen, waarbij geen rekening wordt gehouden met de liquiditeit van burgers en de norm van de beslagvrije voet.).
2. Uitsluiting van de burger. Het gaat hierbij om wetten die ertoe leiden dat de burger geen beroep op voorzieningen kan doen, terwijl de problemen dusdanig zijn dat een beroep op voorzieningen in de sociale zekerheid kan rechtvaardigen. (denk aan WIA 35 min, aanvraag voor voorzieningen voor dak- en thuislozen, einde WW zonder werkhervatting, niet uitkeringsgerechtigden (nuggers)). Een gevolg van verschillende bezuinigingsrondes is dat in wet- en regelgeving drempels zijn opgeworpen, waardoor sommige groepen worden uitgesloten van dienstverlening. Dit gebeurt inmiddels op veel plekken, maar het overzicht hiervan ontbreekt. In de komende periode gaat de LCR deze knelpunten systematisch analyseren.
3. Niet-aanvragers. Inmiddels groeit de groep burgers die geen ondersteuning van de overheid vragen. De redenen zijn divers: ze hebben slechte ervaringen met dienstverlening van de overheid of kunnen de weg naar de overheid niet vinden, onder deze groep vallen ook de mensen die ook niet door de overheid (of schuldeisers) willen worden gevonden. Het gaat om 26 procent van mensen in lage inkomensgroepen, zoals blijkt uit een recent verschenen rapport van inspectie SZW (April, 2021). Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) gaat nader onderzoek doen naar deze groep die hulp zou moeten ontvangen, maar die niet krijgen.

Kamerleden missen de capaciteit om alle signalen te verwerken

De LCR is bij wet de organisatie die in het parlement de stem van de burger laat horen. Kamerleden missen de capaciteit om alle signalen van verontruste burgers te verwerken. Ook worden er mythische machten toegedicht aan parlementariërs om wetgeving te doorgronden en signalen van burgers om te zetten in kwalitatief goede wetgeving. Om volksvertegenwoordigers en bestuurders tegen zichzelf in bescherming te nemen en het vertrouwen in burgers te herstellen adviseren wij u gezamenlijk voldoende capaciteit te organiseren om de communicatie waar te maken.

De Landelijke Cliëntenraad kan hier een rol in vervullen. Momenteel wordt hiervoor extra capaciteit ingericht in de vorm van een signaleringsteam in samenwerking met de Inspectie SZW en VNG. Het betreft hier signalen over de Participatiewet. Als we ruimte hebben voorzien we u ook van signalen van burgers die te maken hebben met dienstverlening van UWV en SVB. De timing stemmen wij af met debatten die uw kamer voert. De LCR heeft een gespecialiseerd team, maar loopt ook tegen capaciteitsproblemen aan. Net als uw kamer, doen wij wat mogelijk is met de lengte van de polsstok die wij ter beschikking hebben. Eerder hebben wij u een Tien-Punten-Plan toegestuurd om deze polsstok wat te verlengen.

De LCR en onze lidorganisaties blijven u informeren

Wij geven uw kamer in overweging u te blijven informeren via de LCR en onze lidorganisaties zodat naast goede signalen van de uitvoeringsorganisaties u ook inzicht heeft in de leefwereld van burgers.

- In het technische proces van wetgeving, is het lastig om algemene richtlijnen te geven voor uw werk. In het rapport werk aan uitvoering(2) staan op pagina 13 een aantal goede suggesties voor dit proces. Echter, de bovengenoemd directe lijn van consultatie van burgers en belangengroepen ontbreekt hierin.
- Wij willen u in overweging geven om een universele norm als minimum te nemen in de sociale zekerheid. Op basis daarvan kan een invulling worden gegeven aan bestaanszekerheid. Iedere burger moet gegeven de samenstelling van het huishouden over voldoende liquiditeit kunnen beschikken om de rekeningen te kunnen betalen. Wij zijn ons voldoende bewust van de complexiteit van deze norm, echter zonder een definitie wordt het voor burgers onbegrijpelijk.
- Herijk sociale zekerheid op basis van werkelijke risico's en organiseer solidariteit rond deze risico's. Nu is het evenwicht zoek; de mensen met de laagste risico's zijn het beste verzekerd en mensen met de minste draagkracht lopen de grootste risico's. Burgers hebben een verwachtingspatroon van sociale zekerheid dat niet strookt met de werkelijkheid. Veel burgers willen best betalen voor een fatsoenlijke sociale zekerheid. Het gesprek gaat al jaren over kosten en niet over behoeften en afdoende bescherming of voldoende begeleiding.
- Er wordt wel gekeken naar de kosten van sociale zekerheid, maar niet naar de opbrengsten of de schade in geval van onderverzekering. Voor uitvoeringsorganisaties betekent dit dat zij behoefte hebben aan:
  - a. Duidelijke doelstellingen: iedereen een aanbod of verwijzing, geen uitsluiting. Ieders bestaanszekerheid gewaarborgd.
  - b. Duidelijke definities: denk aan definitie inkomen.
  - c. Voldoende ruimte: oplossen problematiek bij groepen die 'buiten kaders' vallen.

De Landelijke Cliëntenraad is 19 jaar geleden opgericht om de stem van de cliënten in de sociale zekerheid wettelijk te borgen. Aan deze taak geven wij dagelijks met veel energie invulling.

Met vriendelijke groet,

Amma Asante
Voorzitter